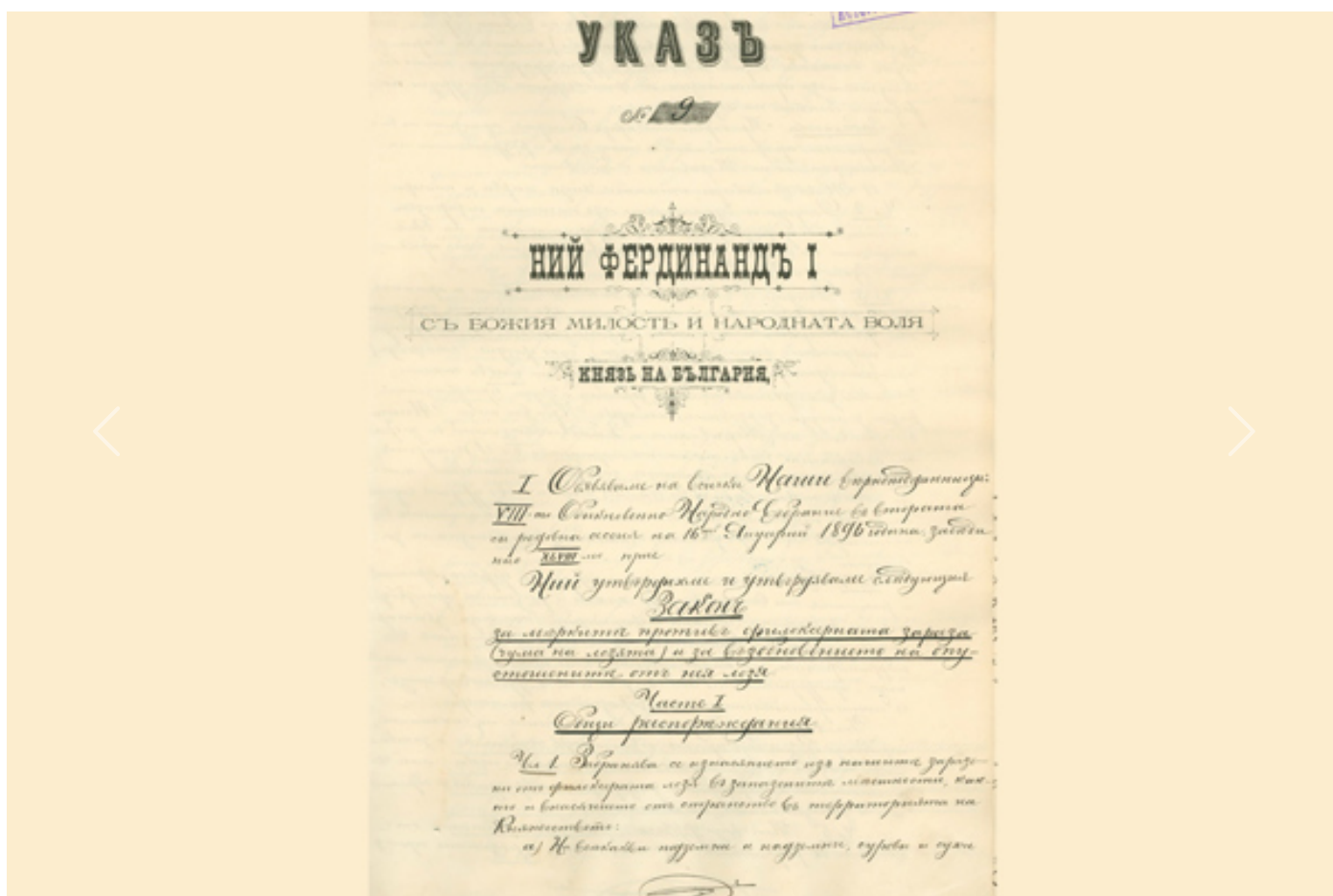

Лекарите на растенията празнуват 121 години

Автор(и): Растителна защита
Дата: 20.01.2017 Брой: 1/2017

На 16 януари 1896 г. с Указ на княз Фердинанд е приет „Закон за мерките против филоксерната зараза (чума на лозата) и за възстановяването на опустошените от нея лозя“. С този акт официално е поставено началото на регламентираната борба с вредителите по растенията и на растителнозащитната дейност у нас. 121 години по-късно 16 януари се чества официално като професионален празник на растителнозащитниците в България. Тази година тържеството се проведе на 16 януари в аулата на Аграрния университет в Пловдив.

Честит празник на всички “лекари” на растенията, които поставят диагнози и назначават правилните медикаменти

Назад във времето

В началото бе хаосът. Българското земеделие е дребно и разпокъсано, голяма част от реколтите са напълно поразени от вредители, а борбара с тях е оставена на съдбата. Липсата на опит и знания при стопаните не е частен случай, а масова практика, водеща до огромни селскостопански загуби.

Чак когато филоксерната зараза унищожава почти всички лозови насаждения, по времето на княз Фердинанд, през 1896 г. се приема първия закон в растителната защита - „Закон за мерките против филоксерната зараза (чума на лозата) и за възстановяването на опустошените от нея лозя“.

Но реално растителнозащитната дейност започва да функционира в България с приемането на първия общ закон, уреждащ опазването на растенията от болести и неприятели с Указ № 21 на Цар Борис III от 1930 г. Паралелно с него през 1933 г. е ратифицирана и Международната конвенция за защита на растенията от Рим 1929 г.

Въпреки действащите закони и обособяването на растителната защита като специалност, дейността растителна защита е извършвана от различни структури, но не е съществувала като самостоятелна служба, съобразно изискванията, заложи в Международната конвенция за растителна защита от Рим 1951 г.

В началото на втората половина на 20-и век държавата възприема стратегия за коопериране на земеделското производство, като по този начин създава предпоставки за провеждане на изследователска работа в растениевъдството и растителна защита. Създаден е отдел по Растителна защита към Министерство на земеделието, областни инспекторати, карантинни инспекции и районни пунктове по прогноза и сигнализация.

Открита е и Централна контролна лаборатория по растителна защита, Институтът за защита на растенията в Костинброд е основно изследователско звено, което осигурява научно обоснована борба с вредителите на територията на страната.

Приети са и Закон за опазване на растенията от болести и неприятели, както и Закон за ограничаване вноса на семена и посадъчен материал.

Постепенно растителната защита се превръща в уважавана научна сфера, която притежава самочувствие да обучава и възпитава нови специалисти. Към Агрономическия факултет в София през 1950 г. е открита специалност растителна защита, а в Селскостопанския институт Пловдив - катедра по растителна защита;

След политическите промени в началото на 90-те, 40 години по-късно, на базата на ратифицираната международната конвенция от Рим се създава независим орган, който съответства на международните норми и стандарти в растителната защита. С *постановление №131 от 15 юли 1992 г. на МС и последвала Заповед на министъра на земеделието и хранителната промишленост от 14 октомври същата година се създава Националната служба за растителна защита.*

С уреждането на статута на службата се изпълнява и едно от основните изисквания на ЕС, а именно всяка страна в Общността да има един единствен официален национален орган в областта на растителната защита. Това важи особено за страните кандидатки за членство в ЕС. Като външна фитосанитарна граница на Общността, страната ни чрез помощта на Националната служба за растителна защита поставя основите за хармонизиране на националното законодателство с това на ЕС в биологичното земеделие, фитосанитарния контрол и биологично изпитване и разрешаване на продукти за растителна защита.

По ирония на съдбата отново по изисквания на Европейския съюз през 2011 г. се създава Българска агенция по безопасност на храните, чиято структурата обединява трите основни и независими служби в областта на земеделието: Националната ветеринарномедицинска служба, Националната служба за растителна защита, както и Националната служба по зърното и фуражите и ликвидира самостоятелното съществуване на Националната служба за растителна защита. Агенцията се явява национален орган за безопасност и качества на храните и следва разбира се всички европейски практики в прилагането на високи стандарти. Така кратката самостоятелна история на растителната защита в България приключва като бръмка в общия поток на цялата хранителна верига.

Какво се случи в растителната защита през 2016?

Въпреки засиления контрол, търговията с незаконни продукти за растителна защита продължава да се увеличава. Близко 6 тона продукти, под формата на течни препарати и нерегистрирани торове, са били заловени от инспекторите на БАБХ през изминалата година. В момента Турция е водеща при търговията с нелегални продукти за растителна защита. Според Българската агенция по безопасност на храните, проблемът с нелегалния внос ще бъде приоритетен и през настоящата 2017 година. Осезаема обаче е нуждата на помощ от страна на останалите държавни институции като полиция, следствени органи, както и от страна на частния бизнес.

В Централната лаборатория по карантината на растенията в София фитосанитарните инспектори на БАБХ установиха наличието на нападение с нов вредител за страната - галообразуващ ериофиден акар (*Aceria kuko* - Godji berry gall mite) в районите на Пловдив, Видин, Враца, Варна, Благоевград и Перник. Засегнати са предимно насаждения и разсадници с годжи бери и пипер. Акарът е открит при проверки на производители на биопродукция. През 2017 г. предстои одобряването на препарати и изготвянето на програми за борба срещу този нов акар. За разлика от дрозифила сузуки, който е определен вече като икономически вредител, галообразуващият ериофиден акар е строго специализиран по растението годжи бери и някои сортове пипер.

Също така от 4 октомври 2016 г. е в сила Наредба № 14 за опазване на растенията и растителните продукти от икономически важни вредители, чрез която се уреждат условията за прилагане на биологични агенти, правилата за добра растителнозащитна практика и

контрол. Наблюдението и диагностиката на икономическите важни вредители ще се извършва от БАБХ.

Макар липсата на сериозни нападения от вредители по земеделските култури през 2016 г., разпространението на дрозифила сузуки (*Drosophila suzukii*) продължава да се разпространява във все повече райони на страната. Приемането на национална програма за мерки и контрол на този вредител, е огромна стъпка в борбата с него, защото той е изключително опасен за плодовото производство в България.

През 2016-та година има разрешени над 240 продукта за растителна защита – подновени, с изменения в разрешаването и зонални разрешавания. Със създаването на Центъра за оценка на риска по хранителната верига вероятно тази тенденция за увеличаване броя на разрешените продукти ще се запази и през 2017 година.

Приключи и процеса по издаването на наредби по новия Закон за защита на растенията. Една част от тях излязоха и вече са обнародвани в ДВ.

Какво следва в растителната защита през настоящата 2017

Продължава законодателната инициатива - очаква се влизането в сила на регламент за фитосанитарния контрол, който ще включва правила, които ще уеднаквяват критериите за всички държави-членки на ЕС, по отношения на растителното здраве и опзването на културите.

В началото на 2018 г. България, заедно с още две страни поема **председателството на Съвета***, което означава и председателство в растителната защита. Затова тази година ще бъде организиран и подготвен екип от специалисти, който ще поеме отговорната задача за регулиране на законите и дейностите в областта на растителната защита.

Напред във времето

Растителната защита вече не е само национален приоритет, а в мащабите на посевместните глобални проблеми като изхранване на населението, изменения на климата, инвазивни видове и дефицити в имунните и хранителни системи на биологичните организми, се стреми да отговаря адекватно на поставените нужди. Картината обаче отново е хаотична, доколкото общите правила и наднационални закони успяват да се прилагат хармонично на регионално ниво. Борбата срещу вредителите се превръща в борба за оцеляване на една специалност с дълга и интресна история в България, която в момента има общо ръководство и политика с друга - животновъдството, и то единствено и само като част от хранителната система.

Остава надеждата, че „лекарите“ на растенията ще продължат да поставят диагнози и ще назначават правилните медикаменти.

Празник на растителнозащитника 2017

Честването на професионалния празник на растителнозащитника тази година се проведе на 16 януари в аулата на Аграрния университет в Пловдив. На тържеството бяха изнесени научни доклади, които представиха различни проблеми и решения в растителната защита при биологичното земеделие и нови неприятели в България.

В дискусиите се включиха заместник министърът на земеделието Цветан Димитров, зам.-изпълнителният директор на БАБХ Антон Величков, председателят на Селскостопанска академия проф. Тотка Трифонова, ректорът на Аграрния университет проф. Христина Янчева, председателят на УС на БАРЗ доц. д-р Петър Николов.

След изнасянето на докладите се проведе и общо събрание на Българската асоциация за растителна защита, в чийто дневен ред беше включено и приемането на декларация срещу нелегалния внос на пестициди.

**Държавите членки, които изпълняват председателството, работят в тясно сътрудничество в групи от по 3 държави членки, наречени „тройки“. Тази система е въведена с Договора от Лисабон през 2009 г. Тройката определя дългосрочни цели и изготвя общ план, в който се набелязват темите и основните въпроси, които ще бъдат разгледани от Съвета в рамките на 18-месечен период. Въз основа на тази програма всяка от трите държави изготвя собствена по-подробна шестмесечна програма.*